

Preambul: Să revedem datele așa cum le-am reconstituit și pe baza a ceea ce cunoaștem la momentul actual, din informațiile istorice. Baatu Khan, în fruntea unei forțe militare de 150.000 de călăreți pornește în 1236 un atac concertat la vest de Urali. Sunt cucerite succesiv: 1236 hanatul ("proto")bulgarilor de pe Volga (de grai turcic oghur), 1236/1237 hanatul Kipceac (cumani estici), 1237 /1238 principatele rușilor (Riazan, Moscova, Vladimir, Suzdal, Tver, etc.) rând pe rând, apoi stepa dominată de cumani. Atacul se reia în 1239 cu ajutor din est (de la Marele Khan Ögedei). Sunt cucerți 1239-1240 alanii, 1240 statul Kievean, devastate 1240 Polonia și 1241 Silezia, atacată 1241 Ungaria și trupele maghiare învinse în bătălia de pe râul Sajó. Coloanele (turco-)mongolilor atacă statele central-europene, dar la aflarea morții Marelui Khan **Ögedei** se dispune replierea. Coloanele năvălitorilor devastează iar la trecerea lor toate ținuturile. Se pare că grosul armatelor ar fi urmat cursul Dunării, dar coloane de călăreți puteau urma și cursurile afluenților. În final, Baatu Khan se instalează la Sarai.

Documente ale epocii informează despre tulburări interne asociate năvălirii. Și am presupus că răzvrățiții s-ar fi asociat corpului de armată condus de Buri (în calitate de confederați).

Pe de altă parte, între 1360-1380 creștinul Demetrius Princeps Tartarorum este amintit ca lider tătar alături de Kutlug/Cadlu beg de Crimeea și Hadji/Caizi beg. Menționarea sa ne face să speculăm asupra posibilelor asocieri. Se știe că Biserica Estului cu patriarhia la Seleuciua-Ctesiphon avea misionari între triburile mongole și turco-mongole, deci e probabil ca Demetrius să fi ținut de această Biserică (denumită impropriu "nestoriană").

Era posibil ca răzvrățiții din Ungaria și Transilvania să se fi asociat cu turco-mongolii, ulterior parte din ei deplasându-se (și) în Kyrghyzstan ?

Există un popor turcic care trăiește pe cursul fluviului Yenisei, denumit khakas (exonim). Mai erau numiți khongorai/koorai. Etnonimul lor e Tadar. Sunt cei rămași poate din poporul Kyrghysz pe cursul fluviului Yenisei. Acei khakas stabiliți în Manciuuria (China) sunt numiți Fuyu Kyrghysz.

Și atunci, dacă acest amestec s-ar fi produs, de ce nu am avea urme și la noi ? Să presupunem că găgăuzii ar fi rezultat dintr-un amestec complex al mai multor populații turcice. Ca substrat al găgăuzilor ar fi putut fi și onoguri. În acest amestec să fi participat și amestecul turco-mongolilor cu răzvrățiții (poate urmași ai celor de sub comanda lui Demetrius Princeps Tartarorum) ? Ar fi fost oare posibil ? Chestiunea este clară: aparența (complexul) mongolă la populația găgăuză este practic inexistentă. Deci, teoretic, această ipoteză cade. Dar dacă ar fi doar indivizi diseminați în ansamblul populației ? Probabil totuși că urmași ai posibilului amestec

Povestiri din țara lui Andrei. Anul 1241 (partea V)

Scris de Valentin-Claudiu DOBRE

Duminică, 05 Mai 2019 16:11 - Ultima actualizare Duminică, 05 Mai 2019 16:21

---

ar trebui căutați mai degrabă printre etnicii tătari din Rusia.

În județul Iași, pe lângă un cu totul neașteptat Covasna, există și localitățile Tătăruși și Tungujei. Tungujei duce cu gândul la Siberia și Tibet (statul Tanguts), dacă nu ar exista și un Tenguşevo în Republica Mordovia.

Și-atunci ?

Cuprins:

Să revedem datele comparative pe care le avem cu Kyrghyzstan. Cele mai evidente sunt cele din regiunea Batken și reținem:

Tamasha, Karool, Valakish, Kalacha, Kaltak, Boz, Baymaala, Noogardan, Byurgendyu, Jashtik, Arka, Leilek, Sambula, Andarak, Iskra.

Acestea par a fi cheia problemei.

Asemănările par la o primă vedere evidente. Oare totuși să se fi produs asocierea răzvrățiți-(turco-)mongoli și implicit și amestecul ? Dacă răspunsul ar fi ferm da, ar fi destul de interesant. Am presupus că se putea invoca ca element comun ascendența cumano-onogură(-jász). Evident, la rândul lor răzvrățiții erau un amestec complex.

Concluziile ar părea simple, dar nici pe departe nu sunt. Ce aport ne aduce cunoașterea unor evenimente trecute mai în detaliu decât sunt ele relatate câteodată de autorii contemporani lor ? Mai ales dacă această cunoaștere este deductivă și indirectă ? O astfel de cunoaștere poate servi la edificarea unei construcții teoretice, dar care este de fapt realitatea ?

În anul 1241, relațiile dintre state se exprimau în termeni clari, suzeran versus vasal. În ciuda jurămintelor de vasalitate și în ciuda tributului plătit, adesea conflictele armate izbucneau din nimic.

Și atunci, ce interesează din aceste comparații neobișnuite cu o zonă îndepărtată ?

Pe noi ne-ar interesa eventuale informații contemporane din arhivele mongole și chineze asupra acestor (presupuși) confederați ai lui Buri, integrați apoi în masa populației turco-mongole. Și poate un studiu asupra toponimelor și antroponimelor, ca și elementelor locale de cultură (legende/mituri locale).

Ce presupunem că au adus acești confederați (precum și captivii: valoroșii "teutoni") culturii locale kyrghysze pe ansamblu ? O muzică cu sonorități deosebite. Ar fi purtat tradiția vestică a trubadurilor care în acele ținuturi cântă despre eroul legendar Manas. Și desigur un sânge aprins ("seditiose gentis"- "neam răzvrătit"), capabil de schimbări politice dese la Bishkek (capitala Kyrghyzstan).

Povestiri din țara lui Andrei. Anul 1241 (partea V)

Scris de Valentin-Claudiu DOBRE

Duminică, 05 Mai 2019 16:11 - Ultima actualizare Duminică, 05 Mai 2019 16:21

Societatea kyrgyzză este descrisă de profesorul Gullette de la Cambridge (David Gullette-“The Genealogical Construction of the Kyrgyz Republic. Kinship, State and <Tribalism>”, Global Oriental, 2010) drept una bazată pe

jeti ata

și

sanjyra

(hărți genealogice) și pe organizare în

uruu

(trib) și

uruk

(clan). Deci una cu o identitate bine conturată. O altă lucrare care a stat la baza analizei noastre este scrisă de Sneath și Kaplonski și este o Istorie a Mongoliei (și implicit a mongolilor).

Concluzionând, sunt aceste “compatibilități” toponimice rezultate în urma campaniei mongole și turco-mongole din 1241-1242 și a cooperării răzvrătiților cu corpul de armată al lui Buri ? Sau “compatibilitățile” provin mai mult dintr-un fond comun cumano-onoguro(-jász) ? Doar un studiu mai detaliat poate deosebi cu certitudine coincidențele de corespondențe.

Informații compilate de Valentin-Claudiu DOBRE, extrase parțial din lucrarea literară

“ȘAPTE MICRODETECTIVI PRIN MEANDRELE ISTORIEI. ZORII”, Colecția Zidul de Hârtie,

București 2017, ISBN 978-973-0-25915-5